

מדשן ביתך

גליון
מס' 242

פנינים ורעיונות נפלאים לפרשת השבוע מאוצרו של הרב יוסף זריצקי שליט"א
נערך לדפוס לע"נ המחנך רבי דוד ב"ר חיים הכהן עדני זצ"ל

אחרי קדושים
תש"פ

"כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו" (ט"ז - ל)
ב"פרקי דרבי אליעזר" מובא, שבים הכיפורים אין רשות לשטן לקטרג, ובא
השטן לפני הקב"ה ואומר, ראה את בניך כמלאכים, אינם אוכלים ואינם שותים,
לובשים לבן ומתפללים לפניך כל היום כולו. שואל רבי יצחק בלאזר, כמה
מוזרים דברי סנגוריה אלו, ועוד מפי השטן? אמנם אין לו רשות לקטרג, אבל
מכאן ועד לסנגור רחוקה הדרך? ומתריץ, אין אלו דברי סנגוריה כלל, אלא השטן
בא בעורמה כדי שיוכל לשוב ולקטרג למחרת יום הכיפורים, שאם יבוא אדם
ויאמר שאין בכוחו לעבוד את ה' כראוי, אז יבוא השטן ויקטרג נגדו: הרי ביום
הכיפורים היה אדם זה כמלאך, ואף אני השטן העדתי על כך באותו היום,
משמע אם כן, כי רפיונו לא בא לו מכך שאינו יכול, אלא שאינו רוצה.

"כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו" (ט"ז - ל)
שואל הצ"ח [דרוש כ"ח], הלשון "מכל חטאתיכם" תמוה, חטא הוא לשון שגגה,
והרי יום הכיפורים מכפר לא רק על השגגות אלא על הכל, וכלשון המשנה
בתחילת מסכת שבעות "על שאר עבירות שבתורה הקלות והחמורות
הזדונות והשגגות נודע לו על חטאתו ולא נודע, עשה ולא תעשה, כריתות
ומיתות בית דין שעיר המשתלח מכפר", וא"כ מדוע כתוב בפסוק "חטאתיכם
שמשמעו שיום הכיפורים מכפר רק על שוגג? ומתריץ, הלשון "מכל
חטאתיכם" מובנו כאן לכל חסרונותיכם, כי חטא משמע גם בלשון חיסרון,
וכמו שכתוב במלכים, שבת שבע אמרה לדוד המלך "אני ובני שלמה חטאים"
[מלכים א' א' כ"א], שפירושו חסרים מהמלוכה. וזה כוונת הפסוק, גם בזמן שתהיו
חסרים בבית המקדש ולא יהיה כהן גדול מזבח וקרבתות, אל תחששו שלא
תהיו מחוסרי כפרה, אלא שאז הקב"ה בכבודו ובעצמו יישב למשפט כסא
הרחמים, ותתחטאו בפניו כבן המתחטא בפני אביו, כי הקב"ה יהיה כביכול
הכהן המכפר עלינו.

"ועיניכם את נפשתיכם" (ט"ז - ל"א)

שואל הגר"א מוילנא, מדוע לא ציוותה התורה על עינוי יום הכיפורים ב"לא
תעשה" כגון לא תאכלו ולא תשתו? ומתריץ, יש בשנה שס"ה ימים, וכנגדם

"כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו" (ט"ז - ל)
אמר ר' עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרין, מי מטהר אתכם, איכם
שבשמים שנאמר "וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם", ואומר "מקוה
ישראל ה'", מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל". [ומא
פ"ה].

שואל רבי אליהו ברוך קמאי, מדוע המשנה מביאה את הפסוק "מקוה ישראל
ה'" ומדוע לא מספיק הפסוק הראשון? ומתריץ, המשנה באה ללמדנו מהי
הדרך הטובה לעשות תשובה, כשם שמקוה אינו מטהר במידה והנטהר לא
הכין את גופו לפני זה שלא יהא עליו כל חציצה, כך כח התשובה יכול להועיל
רק אם האדם הכין את עצמו מראש, כאשר מסיר מעליו כל דבר החוצץ בינו
לבין הקב"ה. וכן כותב ה"כלי יקר, אמנם הקב"ה מכפר ומטהר את ישראל ביום
הכיפורים, בכל זאת "לפני ה'", לפני זה בחודש אלול, "תטהרו", תטהרו את
עצמכם.

בספר "חוסן יהושע" (לרבי יהושע העליר אב"ד טלז) הסביר משנה זו: לכאורה
לא מובן כל הלשון "לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם?" אלא, כמו שיש
שני סוגי טהרה, א'. שהטמא עומד במקומו וזורקים עליו מים טהורים, וסוג שני
שהטמא בא אל המים (מקווה), כך גם יש שני סוגי חרטה, יש שמתחרט בעצמו
על מעשיו ושב לצור מחצבתו, והוא פועל בעצמו לחזרתו בתשובה, והוא משול
לנטהר במקוה, וישנו סוג אחר של חוטא שאין כוחו כראשון, והקב"ה עוזר לו
להיטהר, שתשובתו דומה לנטהר במים טהורים שאדם אחר זורקם עליו
ומטהרו. זה מה שכתוב: "לפני מי אתם מטהרים" בכוחו של השב בעצמו, "ומי
מטהר אתכם" הקב"ה עוזר לאותם אנשים לחזור בתשובה.

רבי נתן גשטטנר בספרו "מאור התורה" מסביר, כמו שהטמא שטבל עצמו
במקוה מים כשרים, הוא עולה מטומאתו ברגע אחד, כמו כן מי שעושה
תשובה, הקב"ה מטהרו ברגע, וכמו שפירש ה"חתם סופר" את הפסוק
בתהילים [ק"ג - י"ב] "כרחוק מזרח ומערב הרחק ממנו את פשעינו", שכמו
שיכול להפוך פניו ממזרח למערב ברגע, כך הרחקת פשעינו יכולה להיעשות
בזמן קצר ע"י שיישוב בתשובה שלימה.

הזכויות שמורות למלקט הרב יוסף זריצקי שליט"א

דרוש חכם לב היודע את ערך זיכוי הרבים בלימוד התורה

ומוכן לתרום את הוצאת הספר "מדשן ביתך" המלא וגדוש יותר מרבבת
פנינים ורעיונות נפלאים ומתוקים המיועדים לדרשנים, מגידי שיעורים, מרצים
ושאר מזכי הרבים וכמוכן לכל אוהבי תורה ומבקשיה

ניתן לפנות בטלפון 054/8484044

או בדואר אלקטרוני mideshenb@gmail.com

של אהרן במעשה העגל, הרי עבודת יום הכיפורים שלו היתה אות ועדות לכך, וזה היה הכבוד והתפארת לאהרן, וזהו שאומרים חז"ל: להגיד שבחו של אהרן שלא היה לובשן לגדולתו, להודיע ולהיודע שנקי וזך הוא מחטא העגל, אלא כמקיים גזירת המלך.

"ואיש איש מבית ישראל ומן הגר הגר בתוכם אשר יאכל כל דם ונתתי פני בנפש האכלת את הדם והכרתי אתה מקרב עמה" (י"ז - י"ח)

יש שינוי בלשון הלשון התורה בין הנכתב לגבי חלב לבין הנכתב באיסור אכילת דם, בחלב כתוב "כי כל אוכל חלב ונכרתה הנפש" [ז - כ"ה], ואילו כאן לגבי איסור אכילת דם כתוב "והכרתי"? מתרץ ה"משך חכמה", אמנם איסור אכילת חלב ודם שניהם בכרת, ובכל זאת יש הבדל במעשי העבירה של האדם. החלב הוא דבר טעים, והאדם אוכל לתיאבון, לכן הקלה עליו התורה ונאמר בו "ונכרתה", מעצמה, בלי לייחס את מעשה העונש להקב"ה. לעומת זאת, לגבי דם שנפשו של האדם קצה בו, וכמו שהגמ' במסכת מכות [כ"ג:] אומרת, א"כ אכילתו היתה להכעיס, ולכן מיוחס מעשה העונש אל הקב"ה בעצמו - "והכרתי".

"כי נפש הבשר בדם הוא וכו' כי הדם הוא בנפשו" (י"ז - י"ח)

בספר "שאל אביך ויגדך" מובא מה שסיפר רבי שלום שבדרון, שהרב מפוניבז באחד מביקוריו בארה"ב חלה, ואשפזו אותו בבית חולים. במהלך הטיפול נצרך לעירוי דם, אבל הראש ישיבה לא הסכים לקבל עירוי מדם של גוי, והפרופסור הבטיח לו שהדם יהיה מיהודי. אבל הפרופסור לא עמד בדיבורו, והרב קיבל עירוי מבנק הדם. למרבה הפלא, גופו של הרב לא היה מסוגל לסבול זאת, ופלט את הדם שהוערה לו. הפרופסור שראה לנגד עיניו את הפלא, הלך והשיג מנות דם של יהודים, ובפעם הזאת הדם נקלט בגופו ולא נפלט יותר. את המעשה הזה סיפר הפרופסור בעצמו, אשר לא היה יכול לפרשו אחרת אלא כנס ומופת.

"חיה או עוף וכו' וכיסהו בעפר" (י"ז - י"ח)

החיד"א ב"נחל קדומים" וב"חומת אנך" כותב טעם מדוע כיסוי הדם נוהג בחיות ועופות ולא בבחמות, כתוב במדרש [בר"כ כ"ב - ח], אמר רבי אלעזר בן פדת עופות השמים וחיות טהורות קברוהו, ונתן להם הקדוש ברוך הוא בשכרן שתי ברכות שמברכין עליהן אחת לשחיטה ואחת לכיסוי הדם ובמדרש תנחומא כתב [בראשית י'], שהגיעו שני עופות ורבו ביניהם ואחד הרג את חברו, וחפר וקברו, ומשם למד קין וחפר וקבר את הבל, ומשום זה זכו העופות למצוות כיסוי הדם.

"ושפך את דמו וכיסהו בעפר" (י"ז - י"ח)

הגמ' בחולין [פ"ו:] אומרת, במה ששפך יכסה, שלא יכסה ברגל, שלא יהיו מצוות בזויות עליו. האברבנאל מביא טעם לכיסוי הדם, כדי לבזות ולהמאס את הדם בעיני האדם, כדי שלא יבוא לאוכלו, דבר אשר אסרה התורה בלאו "רק חזק לבלתי אכול הדם כי הדם הוא הנפש", שואל הרב סורוצקין, אם אמנם זהו הטעם למצוות כיסוי הדם, אדרבה, מן הראוי היה לכסותו ברגל כדי להוסיף ולבזותו? ומתרץ, אמנם מטרת המצווה לבזות ולהמאס את הדם אך כיון שעצם הכיסוי הוא מצוה, חייב האדם לעשות את מעשה המצווה בדרך כבוד.

מקטרג השטן על ידי שם"ה ממונים, ממונה אחד לכל יום בשנה. כנגד קיטרוגו של השטן ניתנו שם"ה מצוות לא תעשה שבכוחן לדחות את כוחו של השטן יום אחרי יום. יום אחד בשנה אין לו לשטן כח לקטרג - ביום הכיפורים, ואכן, גם שמו מעיד עליו, "השטן" בגימטריה שם"ד, לכן לא כתוב "לא תעשה" ביום הכיפורים, שהרי באותו יום אין צורך לפעול כנגד קטרוג השטן. הוסיף וביאר רבי אהרן קוטלר: לכן תוספת יום הכיפורים היא דאורייתא, שהרי יש בשנת החמה עודף על שם"ה ימים, חמש שעות יותר.

"וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא את ידו לכהן תחת אביו" (ט"ז - ל"ב)

אומר רבי ישראל סלנטר, לכל דור יש צורך בכהן אחר שיכפר עליו, כי לכל דור יש חטאים מיוחדים רק לו.

"לכפר על בני ישראל מכל חטאתם אחת בשנה" (י"ז - ל"ד)

כתב ב"ספר החינוך": לולי היה פעם בשנה "יום כפרה", היה העולם מיד כלה ונחרב. לפיכך, כדי שיתקיים העולם, צריך לכל הפחות "יום כיפור" אחת בשנה.

סמוך לתפילת נעילה ביום הכיפורים תש"ך, עמד רבי אליהו לאפיאן בישיבה בכפר חסידים ושאל, מדוע התורה הדגישה "אחת בשנה" לגבי יום הכיפורים, והרי כל המועדים האחרים אף הם אחת בשנה? ותרץ, יש צדיק שמיתתו מכפרת על קרוביו ובני משפחתו, יש צדיק שמיתתו מכפרת על כל בני עירו, אך כאשר מסתלק גדול הדור, הריהו מכפר על כל הדור. שורש הדברים בגמרא במועד קטן [כ"ה:], אמר רב אמאי, למה נסמכה פרשת מרים לפרשת פרה אדומה? לומר לך, מה פרה אדומה מכפרת, אף מיתתן של צדיקים מכפרת. אמר רבי אלעזר למה נסמכה מיתת אהרן לבגדי כהונה, לומר לך מה בגדי כהונה מכפרים, אף מיתתן של צדיקים מכפרת. ובזה תירץ במה נתייחד יום הכיפור ב"אחת בשנה" יותר מכל חגי ישראל, עד שהתורה מדגישה תופעה כללית זו רק לגבינו. אכן, שונה יום הכיפורים מכל המועדים, כי דוגמת יום הכיפורים יתכן שיקרה יותר מפעם אחת בשנה, כגון בפטירת צדיקים שמכפרת כיום הכיפורים. והלוואי, סיים, שיהיה יום הכיפורים אחת בשנה ולא יותר. ניבא ולא יגע מה ניבא...

כידוע, בליל יום כיפור הסתלק מרן הגר"ז מבריסק בירושלים לאחר אמירת "כל נדרי", ולא נודע מפטירתו חוץ לירושלים עד מוצאי יום כיפור, ויהי לפלא. לפי"ז נפלאים דבריו של המגיד של וילנא רבי שלמה זלמן זאב וולף שאומר שלכן התורה מסיימת העניין בברכה "והיתה זאת לכם לחקת עולם לכפר על בני ישראל מכל חטאתם" רק "אחת בשנה", לא יותר.

"ויעש כאשר ציוה ה'" (ט"ז - ל"ד)

שלא היה לובשן לגדולתו אלא כמקיים גזירת המלך. [רש"י].

שואל ה"חתם סופר", וכי היה חשוד שלבש את בגדי כהונה לכבודו ולגדולתו? ועוד קשה, ביום כיפור אהרן לבש את בגדי הלבן ולא את בגדי הזהב, כי אין קטגור נעשה סניגור, ולכאורה מה הפיתרון והתקנה יש בבגדי לבן, הרי אין לך קטגור גדול מאהרן עצמו שהיה לו חלק במעשה העגל? מתרץ ה"חתם סופר", מכאן ראייה מוכחת לכך שאהרן עצמו היה נקי וזך מחטא העגל, וכל כוונתו היתה לשם שמים, וכפי שפירשו המפרשים. ולכן, לאחר שהתברר ניקיון כפיו

"כמעשה ארץ מצרים וכו' וכמעשה ארץ כנען" (י"ח - ג)

לכל היותר אתה עובר על איסור דרבנן שתיקנו שאסור לו לאדם להשהות אשתו אפילו שעה אחת ללא כתובה. הן אמנם, גם איסור דרבנן נורא הוא עד למאוד, אולם זהו איסור דרבנן בלבד. לעומת זאת, אם צודק אני והכתובה כשרה, בעוד אותו "רב" שהורה לך להחליפה אינו אלא מאחז עיניים, אם תקום ותחליף את הכתובה, הרי שבכך הנך עובר על איסור דאורייתא של הליכה בדרכי האמורי, שהרי עושה אתה מעשים חסרי כל משמעות אמיתית, רק כ"אמונה תפלה" או משהו מעין זה, ולחילופין יכול להיות שאין זה מדרכי האמורי, אך כנראה יש בכך איסור דאורייתא של ניהוש. [הובא בעלון "לאור הנר"]

"ושמרתם את הקתי ואת משפטי וכו' אני ה'" (י"ח - ה)

כותב רבנו בחיי: בשלושה פסוקים בזה אחר זה, סיום הפסוק הוא "אני ה'" - ללמדנו, אדם הלומד תורה ואינו מקיים מצוות מעשיות, הריהו פוגם בשלימות התורה וקרוב לכפור בה, כיון שאדם מצווה להעיד במעשיו על האלוקות - וכל האמונות והדעות אינן מתקיימות אלא במעשים. וזה שמרבה התורה לומר על מעשי המצוות "אני ה'".

"ושמרתם את הקתי ואת משפטי וכו' אני ה'" (י"ח - ה)

הגמ' ביומא [ס"ו]: אומרת, "את חוקתי תשמרו" דברים שהשטן משיב עליהם, ואומות העולם משיבין עליהם, ואלו הן, אכילת חזיר ולבישת שעטנז וחליצת יבמה וטהרת מצורע ושעיר המשתלח. ושוא תאמר מעשי תוהו הם, תלמוד לומר "אני ה'" - "אני ה'" חקקתיו ואין לך רשות להרהר בהן. שואל המהרש"א: מדוע נשמטה מצוות פרה אדומה שהיא הראשונה לחוקים? ושאלה נוספת, מדוע הגמ' מזכירה דווקא אכילת חזיר, והרי ישנם עוד מאכלים אסורים? מתרץ המהרש"א, קטרוג של אומות העולם אינו על עצם קיום המצווה, אלא על ההבדלים והניגודים שבמצווה, שהרי הגמ' בחולין [ק"ט]: אומרת, כל מה שאסרה לנו התורה, התירה לנו כנגדו. אסרה לנו דם, התירה לנו כבד. אסרה חזיר, התירה מוח של דג השיבוטה. אסרה עלינו אשת איש, התירה גרושה בחיי בעלה. אסרה לנו אשת אח, התירה לנו יבמה. אסר לנו שעטנז, התיר תכלת בציצית, וכן במצורע יש שתי ציפורים, אחת ששולחים אותה על פני השדה ואחת לטהרה, וכן בשעירי יום הכיפורים, אחת לה' והשני לעזאזל - ולכן קטרוגם של אומות העולם על ההבדלים והניגודים, מדוע זה מותר וזה אסור. א"כ, בכל המצוות מצינו כדוגמתן, אבל פרה אדומה לא מצינו את הניגוד שלה, ולכן לא יכלו לטעון על פרה אדומה שזה מעשה תוהו.

"אשר יעשה אתם האדם וחי בהם" (י"ח - ה)

"אתם" אותיות אמת. כתב בספר "דגל מחנה אפרים", מי שעושה את האמת ליסוד חייו, מודה על האמת, מדבר אמת בלבבו והולך בדרכי אמת - "וחי בהם", זו סגולה לאריכות ימים.

"וחי בהם" (י"ח - ה)

אומר הרבי מקוצק, "וחי בהם", תעשה את המצוות בחיות ובלהט, לא מתוך הרגל כמצוות אנשים מלומדה. מוסיף ה"חידושי הרי"ם", ושכל חיותו תהא תלויה אך ורק בתורה, שלא תהיה חיות אחרת אלא מהתורה והמצוות, כמו

"כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו וכמעשה ארץ כנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו" (י"ח - ג)

כותב ה"שפת אמת", אין הכוונה חס וחלילה למעשים אסורים, על זה הוזכרו ישראל במיוחד להלן. הכוונה היא לדברים המותרים, ועליהם להיות זהירים לא לחקות את המצרים והכנענים, פירושו, לא לאכול כגוי, לא לשתות כגוי ולא להתנהג כגוי.

"כמעשה ארץ מצרים וכו' לא תעשו וכו' מביא אתכם שמה לא תעשו" (י"ח - ג)

פעמיים נכתב "לא תעשו" באותו פסוק, מדוע? כי יש כאן שני ציוויים, א'. על ההרגל למעשה מצרים שישבו שם מאתיים ועשר שנים, והאדם הולך אחר הרגליו. ב'. על כח המשיכה והפיתוי במעשה ארץ כנען משום חידושם, והלב נוטה אחרי דבר חדש, החידוש שבו מגרה. והזהיר את התורה שלא ילכו אחרי ההרגל, ולא יטו ליבם לדברים חדשים, ולכן נאמר פעמיים "לא תעשו".

"כמעשה ארץ מצרים וכו' ובחוקותיהם לא תלכו" (י"ח - ג)

מה הניח הכתוב שלא אמר, אלא נמוסות שלהן דברים החקוקין להם, כגון טרטיאות ואצטדיאות וכו'. [רש"י].

אומר רבי ירוחם ממיר, חוקים הם ללא טעם, וא"כ מדוע שלגויים יהיו "חוקים". בשלמא לנו ניתנה תורה מן השמים, אבל אומות העולם מניין להם חוקים, ומי חקק להם? מחדש ר' ירוחם, כשם שחוקים יכולים לבוא ממקור קדושה, כך להבדיל יש חוקים הבאים ממקור הטומאה, כלולים בהם כל אותם נימוסים שאימצו הגויים לעצמם, וכל אותם "שגיונות" של "מודה ואופנה" וכדורגל אשר איש מן הישוב לא יצליח לגלות טעמם וטיבם לעולם, אבל מקורם ושורשם טמונים עמוק ברוח הטומאה והזנות, כי מלב גדוש תאוה וטומאה יוצאים החוקים הללו. להבדיל מהם חוקי התורה, אף שגם טעמיהם אינם ידועים לנו, אבל זאת נדע שמקורם מקדושה, וכי הם המחיים את הנפש. זהו שממשיכה התורה בסמוך ושמרתם את חוקתי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם".

סיפר רבי יעקב ישראל פוזן דיין בבית הדין של רבי ניסים קרליץ, לבית הדין הגיע פעם יהודי, ש"רב מקובל וצדיק" הורה לו באופן חד משמע להחליף את הכתובה שהיא "בעייתית" וגורמת לו צרות רבות. לאחר בדיקה מדוקדקת, הבהיר הרב פוזן לאותו יהודי כי בכתובת אשתו אין כל חיסרון, אבל היהודי הנבון חזר שוב ושוב על כך ש"רב" פלוני הורה לו להחליף את הכתובה. אמר לו הרב פוזן, שמע נא: אם חלילה טועה אני, והכתובה אינה כשרה, מה קורה?

שאומרים "כי הם חיינו", ולכן מברכין ברכת התורה מיד לאחר ברכת "אלוקי נשמה וכו' המחזיר נשמות לפגרים מתים", להראות כי כל החיות היא רק מהתורה.

"אשר יעשה אתם האדם וחי בהם" (י"ה - ה)

כתב הרב שך, מורגל בפי הבריות לבאר, שעניין "מסירות נפש" על קידוש ה' הוא למות ולהרג על קידוש השם, אבל מפסוק זה אנו למדים, כי לא פחות, ואולי אף יותר מכך, התורה רוצה שהאדם "יחיה על קידוש ה'", "והי בהם" דרשו חז"ל "ולא שימות בהם", כי התורה מייקרת את ערך החיים, ודורשת שהאדם יחיה עם קיום המצוות בכל מצבי החיים, אפילו הקשים בהם, ולא שימות על קיומם. אם רואים אנו מיליוני אנשים מוסרים את עצמם על דעות שכתבם איזה לבלר היושב בחדרו ואינו יודע אם רעיונו בר ביצוע אם לאו, למה לא תהא תורה שלנו כשיחה בטלה שלהם ונמסור עצמנו למענה כל ימי חיינו. צאו וראו איך אנשים המוכנים אף ליהרג במלחמה, אינם יכולים להתגבר ולעמוד בפני תאוה קטנה שבאה לידם, ואילו התורה את ההיפך היא דורשת, שיחיה האדם את חייו, אבל עם מסירות נפש למצוות.

מצינו ברבי עקיבא שברגעיו האחרונים, שעה שהוציאוהו להריגה וסרקו את בשרו במסרקות של ברזל, קיבל עליו עול מלכות שמים, והאריך ב"אחד" עד שיצאה נשמתו ב"אחד". מסירות נפש אדירה מתוך ייסורים קשים ביותר ותוך כדי קבלת עול מלכות שמים. אמנם, מלשון הגמ' נראה שמדגישים כאן רעיון אחר לגמרי. "בשעה שהוציאו את רבי עקיבא להריגה, זמן קריאת שמע היה והיו סורקים את בשרו וכו' והיה מקבל עליו עול מלכות שמים", רצה לומר, שבדיוק באותה שעה הגיע זמן לקיים מצוות קריאת שמע, ולכן הוא קרא אותה. הוי אומר, שמעלת ר' עקיבא לא היתה בזה שמסר עצמו להריגה על קידוש ה', אלא שאף בשעה שהורגים אותו, לא הניח המצוה מלקיימה, כי חובתו של היהודי לשמור את התורה כלי ימיו, אפילו מתוך ניסיונות קשים, וגם ברגעיו האחרונים עדיין חי הוא וחייב במצוות, וא"כ ר' עקיבא לא מת מתוך מסירות נפש, אלא חי מתוך מסירות נפש, וקיים המצוות במסירות נפש, כי זוהי מצוות התורה.

"ומזרעך לא תתן להעביר למלך" (י"ה - כ"א)

הגמ' בסנהדרין [ט"ז]: אומר רב אחא בריה דרבא: העביר כל זרעו פטור שנאמר מזרעך, ולא כל זרעך. שאל כומר אחד את המהר"ל מפראג, מדוע מי שמעביר כל בניו פטור? השיב לו המהר"ל, מצאנו דין דומה, המשנה בחלה [פ"א מ"ט] אומרת, אדם האומר שכל גורנו יהיה תרומה, או כל העיסה שעשיתי יהיה חלה, לא אמר כלום. והסיבה, אדם שתורם את כל רכושו או מרים חלה מכל הבצק שעשה, סימן הוא שאינו מיושב בדעתו. ולכן, אדם המוסר כל בניו למולך, אינו מן הישוב, אדם שאינו בר דעת אי אפשר לדונו.

וה"התם סופר" מסביר, שכמו שמצינו בעדים זוממים, שאם כבר נעשה המעשה והרגו על פי עדותם, אין נהרגים. וכל כך למה, כיון שחטאם כל כך גדול, עד שלא יכפרו אפילו ע"י מיתת בית דין, ולכן לא הורגים אותם. על פי זה אפשר לומר, שאדם הנותן את כל זרעו למולך, מעשהו חמור כל כך, עד שאין כפרה בעונש מיתה, ולכן אין עליה חיוב מיתת בית דין. ועל פי זה אפשר להסביר, שמי שנותן כל זרעו למולך, מעשהו חמור כל כך, ולכן אינו חייב מיתה.

ועל כך למה? כיון שעיקר עונש המיתה של מי שנותן בנו למולך, בא לו בגלל החשש שאולי ילמדו אחרים ממעשיו ויעשו אף הם בזרעם כמותו, אבל אדם זה שהעביר כל זרעו למולך, במעשהו זה הוכיח בעליל כי ניתק עצמו מכל זיקה לעם ישראל, והוציא עצמו מן הכלל, אין חשש שיבואו אחריו מישראל ללמוד ממעשיו. אבל חמור ממנו, זה המעביר מקצת זרעו למולך, אדם כזה, שאת שאר בניו מגדל בדרך ישראל סבא, כי אז החשש שמא ילמדו אחרים ממעשיו גדול שבעתיים.

"ובכל בהמה לא תתן שכבתך לטמאה וכו' ואשה לא תעמוד לפני בהמה לרבעה תבל הוא" (י"ה - כ"א)

מה פירוש המילה תָּבַל? כאשר האותיות מנוקדות בשני צירי תָּבַל פירושו עולם, וכאשר מנוקדות בשני סגול כמו בפסוק שלנו, זהו תָּבַל שמשמעותו מעשה תועבה. אומר האבן עזרא, "תבל הוא", אנשי הדקדוק אמרו שהמילה דומה לפסוק בתהילים [נ"ח - ט] "תִּקְּסֵם יְהוָה". כותב ה"אביעזר" (פירוש על האבן עזרא): "והמדקדק נתן סימן" - "ארבעה הם קטני ארץ" [משלי ל' - כ"ד] "ושש הנה שנא ה'" [משלי ה' - ט"ז]. וזהו פירושו, "ארבעה הם", אם הניקוד הוא בשני צירי שיש בהם ארבע נקודות, אז קטני ארץ - עולם, אבל אם זה "שש הנה", אם זה מנוקד בשני סגול ויש בהם שש נקודות, אז "שנא ה'" כי זה דבר תבל.

נערך לדפוס לע"נ המהנדל
רבי דוד בן רבי חיים הכהן עדני זצ"ל
נלב"ע כ"ח בניסן תשע"ד.

ולע"נ אחיו בעל-הייסורים
ראש ישיבת נתיב השבים באר-שבע הגה"צ
רבי שלום בן רבי חיים הכהן עדני זצ"ל
נלב"ע כ"ו בניסן תשע"ו.

ולע"נ אחיו בעל-הייסורים
ר' שמואל בן אבי חיים עדני הכהן ז"ל
נלב"ע י' באדר א' תשע"ט

לרפואת רעייתו הרבנית
סגולה תחי בת שרה זוהרה

לקבלת הגליון בדואר אלקטרוני יש

לשלוח בקשה לכתובת

mideshenb@gmail.com